

Rättsfall från Regeringsrätten Avgörandedatum:

Publicerat med tillstånd 2009-03-02

av Sveriges Domstolar

Målnummer:

4758-08

Regeringsrättens årsbok RÅ 2009 ref. 17

Innebörden av begreppet närstående i sekretesslagen.

Kammarkollegiet begärde hos Helsingborgs lasarett att få ta del av samtliga läkar- och kuratorsjournaler under perioden den 25 juli - den 17 augusti 2007 avseende den avlidna U-M.T. - Helsingborgs lasarett avlog begäran med hänvisning till 7 kap. 1 c § sekretesslagen (1980:100) och anförde bl.a. följande. En god vän till U-M.T. är universell testamentstagare. Hon är som sådan dödsbodeläggare. Bedömningen görs att hon som god vän och dödsbodeläggare är att anse som närstående till U-M.T. Närstående är också U-M.T:s sambo. - Tvist ska nu ha uppstått om U-M.T:s testamente. Det går inte att överblicka vilken effekt journalinformationen kan få för hennes närstående i den pågående tvisten eller i annat sammanhang. Det står därför inte klart att ett utlämnande inte leder till men för U-M.T:s närstående.

Kammarkollegiet överklagade hos kammarrätten. Kollegiet vidhöll sin begäran och anförde i huvudsak följande. Allmänna arvsfonden är legal arvinge i dödsboet efter den avlidna. Kollegiets uppgift är att, så långt det är möjligt, göra en korrekt bedömning av det nu aktuella testamentet och dess tillkomst enligt bestämmelserna i [ärvdabalken](#). Det är därför av stor vikt för kollegiet att få del av de begärda journalerna. U-M.T:s sambo och hans dotter har till Kammarkollegiet uppgett att U-M.T:s hälso tillstånd var så försvagat att hon inte hade förmåga att upprätta ett testamente. Sambon och hans dotter har en önskan att utredningen kring testamentets tillkomst blir korrekt och kan inte lida men av att kollegiet får del av journalhandlingarna. Den universella testamentstagaren S.J. kan i detta sammanhang inte anses som närstående varför hennes eventuella men inte ska beaktas.

Kammarrätten i Göteborg (2008-06-24, Nordberg, Falkendal, referent, Bengtsson) yttrade, efter att ha återgivit relevant författningsbestämmelse, följande. Såvitt framkommit kan uppgifterna i de begärda handlingarna komma att användas i en process om ogiltigförklaring av testamentet, genom vilket U-M.T:s kvarlåtenskap ska tillfalla S.J. - Frågan i målet gäller om det står klart att handlingarna kan lämnas ut till Kammarkollegiet utan att någon närstående till U-M.T. lider men. Lasarettet har därvid ansett att S.J. är att anse som sådan närstående. Någon definition av begreppet "närstående" har inte tagits in i sekretesslagen, eftersom uppfattningen härom skiftar från tid till annan. Faktiskt släktskap behöver dock inte föreligga. Skulle det t.ex. bedömas vara till men för en person att uppgift om den med vilken han sammanbor lämnas ut, bör uppgiften vara sekretesskyddad (*prop. 1979/80:2 Del A s. 168*). Socialstyrelsen har i andra sammanhang ansett att en mycket nära vän i det enskilda fallet kan omfattas av begreppet närstående (se t.ex. SOSFS 1996:28 och SOSFS 1997:4). - Det är i målet upplyst att S.J. var god vän till U-M.T. och därtill universell testamentstagare. Av patientjournalen framgår att U-M.T. under rubriken Allmänna uppgifter bl.a. angett S.J. som närstående. - Mot den angivna bakgrunden får S.J. anses som närstående till U-M.T. på sätt som avses i 7 kap. 1 c § sekretesslagen. Med hänsyn till uppgifternas art och till avsikten med Kammarkollegiets begäran kan det inte anses stå klart att journalhandlingarna kan lämnas ut utan att S.J. lider men. Handlingarna omfattas därför av sekretess enligt 7 kap. 1 c § sekretesslagen och kan inte lämnas ut. - Kammarrätten avslår överklagandet.

Kammarkollegiet överklagade hos Regeringsrätten och yrkade att kammarrättens avgörande skulle upphävas och att samtliga läkar- och kuratorsjournaler som förts vid Helsingborgs lasarett under perioden den 25 juli - den 17 augusti 2007 avseende U-M.T. skulle lämnas ut. Kammarkollegiet anförde bl.a. följande. Det som betecknas som ett kamrat- eller vänskapsförhållande kan självklart vara av den karaktären att ett närståendeförhållande föreligger. För att konstatera detta krävs dock en närmare beskrivning i det enskilda fallet. Enbart att ett förhållande omnämns på detta sätt, exempelvis "god vän", räcker enligt kollegiets uppfattning inte för att nå upp till kriteriet närstående i sekretesslagens mening. Det finns inte någon utredning om vänskapsförhållandet mellan U-M.T. och S.J. En sådan utredning kan belysa varaktighet, intensitet, former, ömsesidighet etc. i relationen. Även det förhållandet att någon satts in som universell testamentstagare eller legatarie kan tyda på att det föreligger ett närstående i sekretesslagens mening. Det behöver dock inte vara fallet. Även här krävs en närmare utredning om omständigheterna, och detta är särskilt påkallat om det kan finnas anledning att ifrågasätta om testamentet verkligen är ett uttryck för testators yttersta vilja. I förevarande fall finns sådan anledning. Testator hade en familj i form av en sambo och hans dotter. - En anteckning i en patientjournal är endast en åtgärd av administrativ karaktär och säger inget om relationen mellan patienten och

den som antecknas som kontaktperson. Det är inte arvsrättsliga eller andra rättsliga överväganden som ligger bakom personvalet när en sådan anteckning görs utan rent praktiska. För att en anteckning i patientjournal ska få rättslig effekt bör detta särskilt klargöras vid anteckningstillfället, exempelvis genom att patienten direkt förklarat att sekretesskyddad uppgift får lämnas ut till kontaktpersonen. Något sådant finns inte såvitt framgår av målet.

Regeringsrätten (2009-03-02, Heckscher, Eliason, Stävberg, Kindlund, Ståhl) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. Enligt 7 kap. 1 c § första stycket sekretesslagen gäller, med här icke aktuella undantag, sekretess inom hälso- och sjukvården för uppgift om enskilda hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men.

Frågan i målet är om en väninna till den i målet avlidna personen är att anse som sådan närstående som avses i den nämnda bestämmelsen. Någon definition av begreppet "närstående" finns inte i sekretesslagen. I motiven till bestämmelsen uttalades att någon definition knappast kunde ges, eftersom uppfattningen om vad som förstås med detta begrepp skiftar från tid till annan. Faktiskt släktskap ansågs dock inte behöva föreligga. Skulle det t.ex. bedömas vara till men för en person att uppgift om den med vilken han sammanbor lämnas ut, borde uppgiften enligt departementschefen vara sekretesskyddad (*prop. 1979/80:2 Del A s. 168*).

Vem som ska anses som närstående kan enligt Regeringsrättens mening inte anges generellt, utan utrymme måste finnas för olika bedömningar i de enskilda fallen. Naturligt är att familjemedlemmar inklusive sambor omfattas av begreppet men också andra nära släktingar, t.ex. syskon och föräldrar. I övrigt får göras en bedömning i det enskilda fallet med utgångspunkt i hur nära relationen är eller varit. En s.k. särbo t.ex. torde ofta kunna omfattas men också en annan person med vilken den enskilde har täta kontakter och som biträder i personliga angelägenheter i större utsträckning än vad som gäller för andra personer i hans eller hennes närhet. Enbart det förhållandet att en person är testamentstagare innebär inte att denne kan anses vara närstående och inte heller att någon antecknats som närstående i en patientjournal.

Det har enligt Regeringsrättens mening inte kommit fram att U-M.T. och S.J. hade en så nära relation att S.J. ska anses som närstående i den mening som avses i 7 kap. 1 c § sekretesslagen. Den aktuella begäran om att få ta del av journalerna borde därför inte ha avslagits på den grunden att S.J. i egenskap av närstående skulle kunna lida men av att handlingarna lämnas ut. Helsingborgs lasarets beslut och kammarrättens dom ska därför undanröjas och målet visas åter till Helsingborgs lasarett för förnyad prövning av om de aktuella handlingarna - med beaktande av vad Regeringsrätten anfört - kan lämnas ut.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten undanröjer kammarrättens dom och Helsingborgs lasarets beslut och visar målet åter till Helsingborgs lasarett för ny prövning.

Föredraget 2009-02-04, föredragande Hofvander, målnummer 4758-08

Prop. 1979/80:2 Del A s. 168

Litteratur:

Prop. 1979/80:2 Del A s. 168

Detta är ett utdrag ur databasen Rättsnätet. Mångfaldigande utan medgivande från Notisum AB är förbjudet enligt lag.

Dokumentens officiella pappersutgåvor äger alltid företräde eftersom Rättsnätet baseras på material från offentliga databaser som kan innehålla felaktigheter.